

tempore Athanasium fuisse exulem in Galliis, et incensionem illam canonum Nicænorum contigisse diu post obitum Marci Papæ, et ipsum Marcum defunctum jam fuisse, quando scribitur respondisse ad epistolam Athanasii: ut unidique notet fundamentum harum epistolarum, et septuaginta canonum Nicæni Concilii.

Secundo, distinctione 63. can. Adriannus, et can. in Synodo: ponuntur duo canones ex historia Ecclesiastica Sigeberti, quibus affirmantur investituræ Episcoporum concessæ imperatoribus ab Adriano primo, et a Leone octavo summis Pontificibus: quos canones confictos fuisse a Sigeberto schismatico historico probat multis argumentis Card. Baronius tomo IX. annalium, ad annum tertium Adriani primi Pontificis. Neque obstat, quod idem canones habentur etiam apud Yvonem in Pannomia lib. VIII. cap. 135 et 136. cum tamen Yvo Sigebertum ætate præcesserit. Hoc (inquam) non obstat: quoniam Pannomia non dicitur Yvonis, quia sit ab Yvone composita, sed quia sit ex decreto Yvonis maxima ex parte decerpta. Quod autem auctor Pannomiae sit recentior Yvone, perspicuum est ex libro octavo, ubi multa sunt decreta Innocentii secundi Pontificis, qui fuit Yvone posterior.

Tertio, causa 24. quest. 1. can. Hæc est fides, tribuitur iste canon Sancto Hieronymo in symbolo ad Damasum. Sed re vera desumptus est ex libello fidei Pelagii hæresiarchæ ad Innocentium primum Pontificem. Id satis constat ex sancto Augustino libro de gratia Christi cap. 30. 31. 32. et 33. ubi ponit ipsa verba hujus symboli, et dicit esse verba libelli, quem de fide sua Pelagius ad Innocentium misit.

Quarto, causa 10. quest. 1. can. Quia Sacerdotes, iste canon sumitur ex epistola Sancti Hieronymi ad Damasum, de oblationibus altaris. Sed ea epistola indigna est, quæ Sancto Hieronymo tribuatur: nam inter sancti Spiritus organa numerat auctor hujus epistola Eusebium chronographum, quem Sanctus Hieronymus Arianum hæreticum passim appellat.

Item scribens ad Damasum citat Chrysostomi commentarium in Matthæum: at eo tempore, quo Chrysostomus scripsit in Matthæum, Damasus jam ante multos annos obierat. Obiit enim Damasus anno septimo Theodosii Senioris: Chrysostomus autem anno sequenti ordinatur Presbyter, et inci-

pit concionari ad populum: inter quas homilias sunt etiam illæ, quibus explicatur Evangelium Sancti Matthæi. Omitto quod stylus hujus epistolæ impolitus et barbarus cum sit, nihil habet simile cum stylo Sancti Hieronymi.

Quinto, causa 22. can. Nec artificioso: citatur Sanctus Augustinus in libro de conflictu virtutum et vitiorum cap. 19. At is liber non potest esse S. Augustini, cum in fine ejus libri commendetur regula S. Benedicti, qui fuit plus centum annis Augustino posterior.

Sexto, causa 27. can. Nubendi licentia: iterum citatur idem liber cap. 24. qui nullo modo Augustini esse potest. Adde quod plurimis in locis Gratianus citat Chrysostomum pro auctore operis imperfecti, et Hieronymum pro Origene.

De Petro Lombardo. 1145.

Petrus Lombardus, Episcopus Parisiensis, eodem tempore floruit, quo Gratianus, et sicut iste collegit Canones, et Canonistarum quasi magister fuit: sic ille collegit sententias sacrarum Theologorum, et magister sententiarum et Theologorum scholasticorum dici meruit. Ferunt Gratianum, et Petrum Lombardum, et Petrum Comestorem, germanos fratres fuisse: sed fundamento caret ea opinio. Certe in patria non conveniunt: Gratianus enim Etruscus fuit ex Clusio civitate: Magister Petrus Lombardus ex Novaria: Petrus Comestor Gallus ex Trevis. Quæ scripserit Petrus Lombardus, ex epitaphio sepulcri ejus, quod est in Ecclesia S. Marcelli Parisiis, cognosci potest: sic enim ibi legitur: « Hic jacet Magister Petrus Lombardus Episcopus Parisiensis, qui composuit librum Sententiarum, glossas Psalmodum, et epistolarum. »

Porro libri Sententiarum, quod est præcipuum opus Magistri Petri, quatuor sunt.

Primum continet sententias Patrum de Trinitate, et unitate Dei.

Secundus, de creatione mundi, ac præcipue Angelorum, et hominum, et de gratia Dei.

Tertius, de incarnatione Verbi, deque virtutibus, et vitiis.

Quartus, de Sacramentis, et novissimis, id est, Resurrectione, Judicio, etc.

observatio.

De Petro Comestore. 1150.

Quamvis Petrus Lombardus Magister appelleretur, tamen discipuli ejus scholastici doctores, viri acuti, et docti, non omnia probant, quæ Magister docuit: notantur enim articuli viginti sex, in quibus Magister rejicitur, in additione ad Magistrum excusa typis. Nec solum opiniones ejus aliquando refelluntur: sed etiam non defuerunt, qui eum ad Alexandrum tertium Pontificem defulerint, hæresis nomine, quod docuisset, Christum, ut hominem, non esse aliquid. Quam ejus sententiam damnatam fuisse in Concilio quodam Parisiensi, jubente Alexandro Pontifice, testatur Matthæus Paris in historia Anglicana, in Henrico secundo pag. 132. quæ damnatio contigit annis novem decem post obitum ejusdem Petri. Non diu postea accusatus fuit a Joachim Abbate, quod docuisset, unam summam rem esse Patrem et Filium, et Spiritum sanctum. Sed Concilium Lateranense sub Innocentio tertio, Petri Lombardi sententiam approbavit, et contrariam Joachimi Abbatis reprobat.

De Othone Frisingensi. 1145.

Otho Frisingensis Episcopus, insignis nobilitate, pietate, et doctrina, fuit Henrici quarti imperatoris nepos, Henrici quinti sororius, Conradi regis frater uterinus, Friderici primi patruus, initio Monachus, fuit Cisterciensis, ac paulo post Abbas Morimundensis, deinde Episcopus Frisingensis: tandem in ipso eodem monasterio pie Deo animam reddidit anno Dom. 1159 et quoniam Gilbertum Porretanum aliquando valde laudaverat, in morte revocavit, si quid in ejus laudem dixisset, quod fidei Christianæ contrarium videri posset. Siquidem aliqui articuli in Concilio Episcoporum ab Eugenio tertio Pontifice damnati fuerant sub nomine Gilberti. Vidi hæc omnia apud Radevicum lib. II. de gestis Friderici imperatoris cap. 41.

Scripsit Otho Frisingensis libros septem chronicorum ab orbe condito usque ad annum Dom. 1146. quibus addidit librum octavum de fine mundi, Antichristi persecutione, resurrectione mortuorum, judicio finali, et gloria beatorum, ac supplicii damnatorum.

Scripsit præterea de gestis Friderici primi imp. libros duos: quibus duos alios addidit Radevicus Canonicus Frisingensis.

Petrus Comestor, qui et Magister historia scholastica, hoc ipso tempore floruit: dedicavit enim opus suum Wilhelmo Archiepiscopo Senonensi, cui Alexander tertius Papa commisit, ut sententiam quamdam Petri Lombardi damnaret, ut supra diximus. Scripsit historiam sacram XVI. libris, qui sunt libri sacri historiales, videlicet Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Josue, Judices, Ruth, primus Regum, secundus Regum, tertius Regum, quartus Regum, Tobias, Ezechiel, Daniel, Judith, Esther, Macchabæorum, historia Evangelica, et historia Actuum Apostolorum. Scripsit autem inserens verbis sacris multa ex glossis, et ex profanis auctoribus, et non raro admiscens incertas historias.

De Theoriano. 1170.

Theorianus quidam Græcus vir doctus, missus fuit a Manuele imperatore ad Armenos, ut eos ab erroribus circa fidem Christianam revocaret: quod ille egregie prestitit anno Dom. 1170. Exstat dialogus Theoriani orthodoxi cum generali Armenorum, in tomo quarto bibliothecæ sanctorum Patrum edit. secundæ estque dialogus lectu dignus, quamvis Genebrardus lib. IV. chronologiæ conetur excusare Armenos ac errore Petri Guaphæi, tamen judicent lectores, an recte excusaverit.

De Hugone Etheriano. 1177.

Hugo Etherianus natione Tuscus, vir doctus Græce et Latine, Constantinopoli degens scripsit valde erudite librum de processione Spiritus sancti, adversus errores Græcorum: quem librum ad Alexandrum tertium Pontificem misit anno 1177, teste Card. Baronio tomo XII. Annalium, ubi et epistolam ejusdem Alexandri ponit, qua gratias agit Hugoni. Scripsit etiam de regressu animarum ab inferis. Utrumque opus exstat in tomo 9. bibliothecæ SS. Patrum, edit. 2.

De Arnaldo Carnotensi. 1177.

Arnoldus Carnotensis, Abbas bonæ Vallis, vir admodum pius, et doctus, et Sancti Bernardi discipulus, et amicus in primis, ad quem etiam scripsit epistolam 310. de obitu

suo jam imminente. Scripsit insigne opusculum de septem verbis novissimis a Christo in Cruce prolatis. Scripsit item de laudibus Virginis Mariæ Matris Dei : quæ duo opera exstant in bibliotheca sanctorum Patrum tomo primo edit. secundæ. Scripsit quoque secundum librum vite Sancti Bernardi, qui habetur ad finem operum Sancti Bernardi.

De Joanne Saresperienti. 1177.

Joannes Saresperiensis, Episcopus Carnotensis, vixit tempore Alexandri tertii. Scripsit multa, et in iis vitam S. Thomæ Cantuariensis, Opus penitentiale, Objurgationem Cleri, Polyeraticum libris octo, de nugis curialium, Epistolas ad diversos. Exstant impressa anno 1513.

De Petro Blesensi. 1177.

Petrus Blesensis, Archidiaconus Bathoniensis, vixit tempore Alexandri III. Pontificis, et Henrici secundi regis Anglorum, cui diu familiaris et administrator fuit. Scripsit multa sapienter et eloquenter, quæ nunc exstant opera Joannis Busei : edita sunt Moguntia anno 1600. videlicet epistolæ 180.

Tractatus de transfiguratione Domini.

Tractatus de conversione sancti Pauli.

Compendium in Job.

Tractatus de Hierosolymitana peregrinatione.

Instructio fidei ad Soldanum Iconii.

Libri de confessione Sacramentali.

Libri de satisfactione a Sacerdote injungenda.

Canon Episcopalis, sive de institutione Episcopi.

Invectiva contra depravatores.

Tractatus de amicitia Christiana.

Ad hæc meminit ipse in invectiva aliorum operum suorum quæ non videntur exstare. Inveniuntur multa hujus Petri epistolæ in tomo XII. Annalium Card. Baronii : et instructio fidei ad Soldanum, invenitur etiam apud Matthæum Parisiensem ad annum Dom. 1169. sub nomine Alexandri III. Pontificis. Pontifex enim eam direxit nomine suo, quamvis a Petro Blesensi conscriptam.

De Gulielmo Tyrio. 1180.

Gulielmus Archiepiscopus Tyri vivebat anno Dom. 1180. quo anno Manuel impera-

tor Græcorum obiit, ut ipse testatur libro XXII. historiæ suæ cap. 4. et 5.

Scripsit historiam de bello sacro libris viginti tribus, sed liber vicesimus tertius ab ipso inchoatus, non absolutus fuit. Incipit ab anno Dom. 1095. et perduxit historiam usque ad annum 1180; sed continuavit Joannes Heroldus additis libris sex ad annum Dom. 1521.

De Helmodo Butsoniensi. 1180.

Helmodus Canonicus Butsoniensis eodem tempore scripsit historiam Henetorum, sive Sclavorum, a Carolo Magno usque ad annum Dom. 1168.

De Gothefrido Viterbiensi. 1180.

Gothefridus Viterbiensis Notarius Conradi III. Friderici primi imperatorum, scripsit chronicum universale, quod appellavit Pantheon, fortasse, quod continet res gestas omnium principum, tum ecclesiasticorum, tum temporalium. Principes enim dñi appellantur in Scripturis. Scripsit autem partim prosa, partim carmine, et divisit opus suum in partes viginti, et dedicavit illud Urbano III. summo Pontifici, ad cujus Pontificatum historiam suam perduxit, id est, ab initio mundi usque ad annum Dom. 1186.

Porro hoc ipso anno nupsit Constantia filia Rogerii regis Siciliae, Henrico sexto filio Friderici primi, adolescenti annorum viginti et unius adhuc vivente parente ejus Friderico primo, ut idem Gothefridus testatur parte decima septima extrema.

Ex quibus refellitur fabula de Constantia filia Rogerii, Sanctimoniali, et vetula, per dispensationem Coelestini III. nubente Henrico sexto.

Coelestinus enim tertius sedere cepit anno Dom. 1191.

De Gulielmo Neubrigensi. 1180.

Gulielmus Neubrigensis eodem tempore scripsit historiam Anglicanam libris quinque, et lib. IV. cap. 13. deplorat infelicem exitum Friderici primi, ob injustam persecutionem factam legitimo Pontifici Alexandro III. Cæpit historiam suam ab anno Dom. 1066. et brevissime pertransiit usque ad annum 1135., quo anno se natum fuisse testatur, et ab hoc

anno fuisse scribit historiam gentis suæ usque ad ann. Dom. 1197.

De Rogerio historico. 1190.

Rogerus de Hoveden insignis historicus scripsit libros duos annalium Anglicanorum valde diligenter, et pervenit usque ad Joannem regem qui regnare cepit anno Dom. 1199.

De Theodoro Balsamone. 1191.

Theodorus Balsamon Patriarcha Antiochenus vixit tempore Xiphilini Patriarchæ Constantinopolitani, cui dedicavit suum opus; Georgius autem Xiphilini anno 1191. sedere cepit, teste Baronio Card. tomo XII. Annalium, ad annum 1191. Scripsit Balsamon duos libros Commentariorum, unum in Nomocanone Photii, alterum in canones variorum Conciliorum, et SS. Patrum. Fuit autem Balsamon schismaticus, et Romane Ecclesiæ infensus, non minus quam Photius. Vide Baronium loco citato.

De Joachimo Abbate. 1195.

Joachimus Abbas Florentis Monasterii vivebat anno 1195. Scripsit in Isaiam, et Hieremiam, et Apocalypsim, et Concordiam Testamenti veteris et novi : quæ omnia exstant. Circumferuntur quedam vaticinia sub ejus nomine de futuris Pontificibus Romanis, quæ quam fidem mereantur, aliorum sit judicium : illud mirum est, quod cum ea vaticinia ad solos quindecim Pontifices pertineant : tamen curiositas hominum ad nostra usque tempora extendere illa conatur.

SECVLUM DECIMUM TERTIUM AB ANNO 1200. AD 1300.

De Innocentio tertio Pontifice.

Innocentius III. Pontifex maximus sedere cepit in Apostolica Sede anno 1198. et sedit usque ad annum 1216. Vir fuit multæ pietatis, et doctrinæ, nec minoris prudentiæ in Ecclesiâ gubernanda. Ejus opera duobus tomis continentur.

In priore habentur :

Sermones de tempore.

Item de Sanctis, tum proprii, tum communes.

Item de consecratione Pontificis, quatuor.

Ad hæc libri :

De Eleemosyna,	1
In septem Psalmos penitent.	1
De laude charitatis,	1
De mysteriis Missæ,	6
De contemptu mundi,	5
Eucomium in Christum, et ejus Matrem.	
Precaiones de passione Christi,	3
De sanctorum veneratione,	3
Hymnus in Christum et ejus Matrem.	
Conciones paræneticæ ad Concilium,	2
Acta atque decreta Concilii Lateranensis.	

In posteriore tomo sunt :

Epistolarum libri duo, et Constitutionum decretalium libri quinque.

Observatio.

Qui libros Innocentii tertii edidit, præmisit ante Concilium Lateranense admonitionem, in qua dixit, Concilium illius decreta non a Concilio, sed ab ipso Innocentio post Concilium conscripta, atque edita fuisse : quod inde probat, quia in capitulis quibusdam fit mentio Concilii Lateranensis jam peracti, ac præsertim in cap. 29. 33. et 41. Sed hic auctor, quicumque fuerit, omnino deceptus est, et alios nonnullos scriptores deceptit. Siquidem Concilium Lateranense, cujus fit mentio in his capitulis, non est Lateranense sub Innocentio III. sed sub Alexandro III., atque ad hunc errorem tollendum e medio, in editione Romana Conciliorum generalium Græcæ et Latine editorum. In Concilio sub Innocentio III. notatur ad marginem, ubi sint capitula Lateranensis Concilii sub Alexandro III. ibi citata. Itaque decreta Concilii sub Innocentio III. edita, vere Concilii generalis sunt, et ab ipso Concilio constituta, et edita, non a solo Innocentio post Concilium.

De Gunthero. 1203.

Guntherus Monachus Parisiensis scripsit historiam Constantinopolitanam, quæ tempore suo contigit, quando videlicet Constantinopolis a Latinis capta est, et Balduinus Flander, imperator creatus : quæ historia

exstat apud Henricum Canisium tom. v. pars. 2 antiquæ lectionis.

De Helinando. 1203.

Helinandus Monachus Gallus scripsit historiam ab orbe condito usque ad annum 1212. libris quadraginta octo; quem auctorem præcipue sentiunt Vincentius Bellovacensis, et S. Antonius in historia scribenda. Scripsit etiam sermones, et epistolas, et alia, quæ utrum excusa exsistent, ignoro.

De Niceta Choniata. 1203.

Nicetas Acominatus, sive Choniates, floruit post annum 1200. Scripsit enim historiam, quæ exstat Græce, et Latine, ab anno 1148. usque ad annum 1203., id est, ab Imperio Jo. Comneni, Alexii filii, usque ad obitum Baldini primi ex Latinis imperatoris Constantinopolitani. Dicitur etiam scripsisse libros quinque de fide orthodoxa, Græco idiomate, quos non vidi, sed Parisiis excusos esse accepi.

De Conrado Urspergensis Abbate. 1215.

Abbas Urspergensis, cujus nomen diu fuit incognitum, sed tandem Conradum esse innotuit, vivebat tempore Innocentii III. Pontificis: testatur enim ipse, se anno Dom. 1202. factum Presbyterum, et anno 1207. factum esse Monachum Præmonstratensem: et anno 1215. factum esse Abbatem Urspergensium.

Scripsit historiam, sive chronicum a primo Rege Assyriorum Belo usque ad Fridericum secundum imperatorem, id est, usque ad annum Dom. 1229. et Friderici imperatoris nomen.

Observatio.

Necesse est, hanc historiam, vel non esse unius auctoris, vel Conradum hunc, inseruisse aliqua in historia sua, ex scriptis aliorum. Siquidem anno 1102. scribit se Romæ fuisse, cum Paschalis secundus Pontifex feria quinta in Cæna Domini publice imperatorem Henricum excommunicatum pronuntiavit. At ipse (ut paulo ante notavimus) scribit, se anno 1215. factum esse Abbatem Urspergensium: quæ certe non coherent, nisi forte factus sit Abbas cum esset plusquam centum

et quindecim annorum. Sed neque hoc dici potest: cum ipse idem loquens de initio Pontificatus Innocentii tertii, id est, de anno 1198. dicat, se tunc fuisse in minori ætate, et adhuc laicum: quomodo enim esse poterat in minori ætate, si plusquam centenarius erat?

Illud quoque observandum est, hunc auctorem, ob amorem erga imperatores suæ nationis, non pauca contumeliosa scripsisse de Innocentio tertio, et Gregorio nono Pontificibus valde piis et doctis: alioqui autem scriptorem esse satis diligentem, et dignum, qui legatur.

De Honorio Augustudunensi. 1220.

Honorius Augustudunensis Presbyter claruit anno Domini 1220. ex Trithemio, qui ei multa opera attribuit, quæ fortasse non exstant. Exstat autem excusa Basileæ anno 1544. summa historiarum, sive chronicum magnum: exstat etiam commentarius in libros Salomonis editus Colonia anno 1544. Exstat quoque liber inscriptus Gemma animæ, qui liber solet excudi cum auctoribus qui scripserunt de officiis divinis.

De S. Antonio de Padua. 1220.

Sanctus Antonius, de Padua appellatus, quia in ea civitate post multa sanctitatis edita signa, obiit, et in eadem sepultus mirifice honoratur: patria fuit Ulyssiponensis, et vivente adhuc Sancto Francisco, ejus ordinem ingressus, doctrina, et miraculis plurimos convertit, vel ab hæresi ad rectam fidem, vel ab improbis moribus ad penitentiam agendam. Exstant ejus conciones tum de tempore, tum de sanctis. Migravit in cœcum anno Dom. 1231., et anno sequenti a Gregorio nono Pontifice inter sanctos relatus est.

De S. Raymundo de Pennaforti. 1230.

Sanctus Raymundus de Pennaforti Barcinonensis, Ord. Prædicatorum, floruit tempore Gregorii noni, cujus jussu collegit in unum volumen quinque libris distinctum epistolas decretales summorum Pontificum, ut ipse Gregorius Papa testatur in proemio Decretalium. Idem scripsit egregiam summam, quæ cum diu manuscripta ferretur, tandem typis mandata est. Obiit senex ad-

modum Barcimonæ anno Dom. 1275. illustris vitæ sanctitate, et miraculorum gloria: et nostro tempore, ac me ipso præsentate, in sanctorum numerum relatus est a Clemente octavo summo Pontifice, anno Dom. 1601.

De Gulielmo Autisiodorensi. 1240.

Gulielmus Autisiodorensis Episcopus hoc sæculo scripsit summam Theologicam scholastico more, distinctam in libros, tractatus, capita, et questiones. Una ejus sententia notari solet, ut singularis, quod videlicet merita hominum justorum prius et principalis a fide quam a charitate dependeat. Sic enim docet libro tertio, tractatu duodecimo, capite primo, questione secunda: et capite secundo questione prima. Et quamvis ipse fidem prædicet longe alio sensu, quam Lutherani faciunt; tamen sententia ejus, hoc potissimum tempore, vitanda esse videtur. Vide, si placet, quæ scripsimus libro quinto de justificatione cap. 15.

De Gulielmo Parisiensi. 1240.

Gulielmus Episcopus Parisiensis vivebat anno Dom. 1240. ut colligitur ex articulis quibusdam ab ipso hoc anno damnatis, qui habentur in additione ad libros sententiarum Petri Lombardi.

Vir fuit admodum pius, et doctus: ejus opera hæc exstant Venetiis excusa:

De sancta Trinitate, lib.	4
De primo principio.	4
De Sacramentis,	4
Cur Deus homo,	1
Summa virtutum,	1
Summa vitiorum,	1
De fide, et legibus,	4
De animabus hominum,	4
De bono, et malo,	4
De universo,	6
De professione novitiorum,	4
De dono scientiæ,	4
De operibus virtutum,	1
De remediis tentationum,	1
De pluralitate beneficiorum,	4
De claustris animæ,	4
De rhetorica divina,	1
De penitentia,	1
De Dæmonibus,	4
In Hexameron,	4
In Psalterium,	4
In Proverbia Salomonis.	1

In Ecclesiastem, 1
In Cantica canticorum, 4
In Evangelium Matth. 4
Sermonum, 4
Epistolarum, 4
De collatione, et pluralitate beneficiorum Ecclesiasticorum tractatus duo.

De Jacobo a Vitriaco. 1240.

Jacobus a Vitriaco, natione Gallus. S. R. E. Cardinalis, et Episcopus Tusulanus a Gregorio nono creatus, multis laboribus pro Ecclesia Dei perfunctus in Oriente et Occidente, pie obiit anno Dom. 1240., de quo multa narrat Thomas Cantapratensis ejus ferme æqualis.

Scripsit magnum volumen concionum de tempore, in quibus multus est in sacris Scripturis citandis, et exponendis.

Scripsit libros duos historiæ Hierosolymitanæ et Occidentalis.

Item librum unum contra Saracenos. Item libros duos de vita B. Mariæ Oegniacensis, quia exstant apud Surium, die 23. Junii. Denique scripsit epistolas ad diversos.

De S. Edmundo Cantuariensi. 1240.

Sanctus Edmundus Archiepiscopus Cantuariensis a Gregorio nono Pontifice creatus, obiit anno Dom. 1240. et paulo post ab Innocentio IV. Pontifice in sanctos relatus fuit.

Scripsit utilem librum, qui speculum Ecclesiæ dicitur; et exstat in tomo quinto bibliothecæ sanctorum Patrum, edit. 2.

De Innocentio. IV. 1243.

Innocentius quartus Pontifex, patria Genuensis, vir doctrina et prudentia clarus, sedere cœpit anno Dom. 1243. et obiit anno 1254. Scripsit apparatus super Decretales, brevem, sed crudum. Scripsisse dicitur etiam alium librum, Novellas, sive authenticas, appellatum, necnon librum de Pontificis auctoritate, et imperatoris jure contra Petrum de Vineis. Sed hos duos posteriores libros ego non vidi.

De Alexandro de Hales. 1245.

Alexander Halensis, natione Anglus, Ordinis Sancti Francisci, vir doctissimus, et

Sanctorum Bonaventuræ et Thomæ Aquinatis præceptor, scripsit jussu Innocentii Papæ quarti summam Theologiæ egregiam, et copiosissimam, quæ notissima est. Scripsit postillam in tota Biblia: necnon summam virtutum. Obiit anno Dom. 1245. ut testatur Petrus Rodolphus Tossiano in historia Seraphica.

De Hugone de S. Caro. 1245.

Hugo de Sancto Caro, natione Burgundus, Ordinis Prædicatorum, Cardinalis Sanctæ Sabinae ab Innocentio quarto Pontifice creatus fuit anno Domini 1244. et pie ac sancte obiit anno 1264.

Scripsit Commentaria brevia in universa sacra Biblia.

Scripsit etiam seorsim in Psalmos: quavis omnino non cor. tet an Commentaria illa in Psalmos sint hujus Hugonis, an Alexandri Halensis.

Item Hugo excogitavit concordantias Bibliorum, teste Sancto Antonino 3. par. summæ historialis lit. 19. cap. 5. §. 2. et per homines a se delectos opus laboriosissimum perfecit: cui operi (ut facile est inventis addere) posteriorum industria multa addidit.

De Humberto, quinto Generali Prædicatorum. 1245.

Frater Humbertus, patria Viennensis, natione Gallus, quintus Generalis Ordinis Prædicatorum, æqualis fuit Hugonis, quem etiam traxit ad Ordines S. Dominici. Scripsit multa utilia et valde pia, videlicet:

Expositionem regulæ Sancti Augustini.

Librum de septem gradibus contemplationis.

Librum de votis essentialibus religiosorum.

Librum de eruditione concionatorum.

Alium de officiis Ordinis Prædicatorum a Generali usque ad janitorem.

Alium de vitis primorum Patrum sui Ordinis.

Denique sermones, multos valde utiles, qui nuper, id est, anno 1603. recusi sunt Venetiis.

De Matthæo Parisiensi. 1245.

Matthæus Paris, sive potius Parisiensis

(sic enim vocatur in ipso ejus libro, et in indice libri) fuit monachus Albanensis in Anglia tempore Henrici tertii regis Anglorum. Scripsit historiam Anglicanam a Wilhelmo primo usque ad annum tricesimum quintum Henrici tertii, id est ab anno Dom. 1067 usque ad annum 1250, et hoc ipso anno habentur hæc verba: « Hic terminatur fratris Matthæi Parisiensis Monachi S. Albani Chronica, » et ibidem insinuat ejus mors. Continuavit autem aliquis alius usque ad obitum Henrici tertii, id est, ad annum Dom. 1273.

Observatio.

Hæc historia multa habet scitu digna, præsertim de rebus Ecclesiasticis, de Concilio Lugdunensi, de dissidio inter Ecclesiam, et imperium. Sed quoniam edita est ab hæreticis Tigurinis, caute legenda est: non pauca enim leguntur, tum in ipso libro, tum in notis marginalibus, quæ videntur addita ab hæreticis, ad invidiam confandam Ecclesiæ Romanæ.

De Martino Polono. 1250.

Martinus Polonus natione, Monachus professione, Archiepiscopus dignitate, et Penitentiaris Innocentii quarti Pontificis, scripsit Chronicum, in quo breviter res gestas Pontificum et imperatorum persequitur usque ad sua tempora, id est, usque ad Honorium quartum, qui sedere cepit ad annum Dom. 1285: quem auctorem in hoc meo libro non posuissim, nisi citaretur ab historicis Magdeburgensibus, atque ab aliis hæreticis: fuit enim Martinus vir simplex, et fabellas pro historicis obrudit, qualis in primis est illa de Joanne Papa femina. Quod enim Magdeburgenses dicunt, hanc narrationem de Joanne femina haberi apud Marianum Scotum, et Siebertum, qui Martinum Polonum præcesserunt, falsum est, ut ostendi in lib. III. de summo Pontifice capitul. 24. nam in impressis codicibus Mariani et Sieberti irrepsit hæc fabula ex Martini Poloni libro: sed in antiquis manuscriptis non habetur.

De Vincentio Bellovacensi. 1250.

Vincentius Bellovacensis Episcopus ex Ord. Prædicatorum, vixit tempore Innocentii quarti Pontificis. Scripsit opera labo-

riossima, ac præsertim quatuor specula, Doctrinale, Historiale, Naturale, et Morale.

Doctrinale speculum continet lib. xvij. Tractat de omnibus scientiis a Grammatica usque ad theologiam.

Historiale speculum tradit historias ab initio mundi usque ad annum Domini 1244, sed continuavit aliquis alius usque ad annum Domini 1494.

Naturale speculum continet libros xxxij. et tractat de rebus omnibus, herbis, avibus, etc., et in ultimo libro de locis, et temporibus: et sua tempora dicit fuisse anno Dom. 1250.

Morale speculum continet libros tres, divisos in partes, et distinctiones, et tractat de passionibus animi, de legibus, de gratia, de vitis et virtutibus copiosissime. Obiit autem anno Dom. 1256. teste Antonio Senensi in bibliotheca Ordinis Prædicatorum, qui Vaseum testem adducit.

De speculo morali, vide infra, ubi de S. Thomæ scriptis disserimus.

De Henrico Card. Episcopo Hostiensi. 1261.

Henricus natione Gallus hortatu Alexandri Papæ quarti scripsit in Epistolas decretales accuratam expositionem. Scripsit celeberrimam summam multa eruditione canonica plenam. Hic ab Urbano Papa quarto Card. Episcopus Hostiensis creatus, vixit usque ad annum Dom. 1281.

De Guidone Papa 1265.

Guido Grossus, patria Narbonensis, qui postea fuit Clemens Papa quartus: dum in minoribus esset, scripsit plurima ad jus civile pertinentia, cujus juris consultissimus erat. Scripsit etiam in primum et secundum Decretalium. Obiit anno Dom. 1268, pie et sancte, ut semper vixerat.

De Roberto Sorbona. 1266.

Robertus Sorbona tempore Sancti Ludovici Regis Francorum, vir multæ doctrinæ et pietatis, quique collegium Sorbonæ toto orbe celeberrimum Parisi instituisse dicitur: scripsit opuscula nonnulla, ut de conscientia, de confessione, de itinere ad Paradisum: quæ exstant tomo quinto bibliothecæ sanctorum Patrum editionis secundæ.

Tom. XII.

De Alberto Magno. 1265.

Albertus ob sapientiam singularem cognomento Magnus, natione Suevus, professione religiosus, Ordinis S. Dominici, dignitate Episcopus Ratisponensis, ad quam dignitatem ab Urbano quarto Pontifice assumptus fuit: scripsit plurima opera tum philosophica, tum theologica, ac omissis philosophicis, exstat Summa theologiæ, sed imperfecta.

Commentaria in libros sententiarum.

Commentaria in XII. Prophetas minores.

Commentaria in quatuor Evangelia.

De quatuor coævis liber unus.

De virtutibus liber unus.

De adhærendo Deo liber unus.

Compendium Theologiæ veritatis lib. VII.

Enchiridion de veris perfectisque virtutibus.

Multo plura tribuantur Alberto a venerabili Patre, F. Antonio Senensi in bibliotheca Prædicatorum, et aliis, quæ an exstant, ignoro. Obiit autem Magnus Albertus anno Dom. 1280.

Observatio.

Inscribuntur libro duo, unus de mirabilibus, et alter de secretis mulierum, Magno Alberto. Sed uterque liber indignus est, qui tanto viro tribuatur: nam superstitiosa quædam continent, et multa vana.

De Thoma Cantapratensi. 1265.

Thomas Cantapratensis, quem alii Gulielmum, alii Henricum appellarunt; fuit natione Brabantinus, professione religiosus S. Dominici, dignitate Episcopus suffraganeus Archiepiscopi Cameracensis, et auditor Alberti Magi, ut ipse in operi suo testatur, libro secundo cap. ultimo num. 50., condiscipulus S. Thomæ Aquinatis, quem nobilem adolescentem vocat lib. I. cap. 20. num. 10. Scripsit utilissimum opus de proprietatibus apum duobus libris comprehensum, in quo sub figura apum multa scribit de officio Prælatorum, et subditorum: et miracula, atque exempla sui temporis vere fideliterque describit. Editum est hoc opus Duaci anno 1597, cum annotationibus, et vita auctoris.

Scripsit præterea idem auctor vitam B. Christianæ mirabilis, quæ exstat apud Surium, mense Junio, die vicesimo tertio, et vitam Sanctæ Ludgardis, quæ exstat apud eundem

mense eodem, die sexto decimo : et addidit unum librum ad vitam sanctæ Mariæ de Oegniis. Scripsit autem magno labore et longo tempore librum de natura rerum, cuius ipse meminit in præfatione libri de proprietatibus apum. Sed hoc opus tam laboriosum non videtur exstare. Dicitur denique hic idem auctor in gratiam Sancti Thomæ vertisse Aristotelem e Græco idiomate in Latinum, de qua re consulat lector vitam hujus auctoris præpositam libris de proprietatibus apum.

De S. Thoma Aquinate. 1265.

Sanctus Thomas Aquinas, natione Italus, patria Neapolitanus, professione religiosus, ordinis Prædicatorum, illustris genere, sed illustrior sanctitate et sapientia : natus est anno Domini 1224, et obiit anno 1274, quo anno obiit etiam sanctus Bonaventura, ejus amicissimus, sed hic mense Martio, ille mense Julio.

Ejus opera (ut sanctus Hieronymus de sancto Cypriano scripsit) sole sunt clariora, ut supervacaneum videatur eorum indicem texere. Describam eorum indicem ex Romana editione, quæ jussu Pii quinti Pontificis maximi confecta censetur omnium optima. Tomi sunt septemdecim.

Primus tomus continet vitam B. Thomæ et Commentaria in libros Perihermenias, et Posteriorum analyticorum.

Secundus tomus continet Commentaria in libros octo Physicorum, in lib. iv. de celo, et mundo, et in lib. ii. de generatione.

Tertius tomus continet commentaria in lib. iv. Meteororum, in lib. de anima, et in parva naturalia.

Quartus tomus continet commentaria in lib. xii. Metaphysicorum. Tractatum de ente, et essentia, tum commentariis Card. Cajetani : et, expositionem in librum de causis.

Quintus tomus continet commentaria in libros x. Ethicorum, et in libros viii. Politicorum.

Sextus tomus continet commentaria in primum et secundum sententiarum.

Septimus tomus continet commentaria in tertium et quartum sententiarum.

Octavus tomus continet quaestiones disputatas, et quodlibeta.

Nonus tomus continet summam contra

gentiles cum commentariis Francisci Ferrariensis.

Decimus tomus continet primam partem summæ Theologiæ cum Commentariis Card. Cajetani, et expositionem S. Dionysii de divinis nominibus.

Undecimus tomus continet primam secundæ, et secundam secundæ cum commentariis Card. Cajetani.

Duodecimus tomus continet tertiam partem cum Commentariis Card. Cajetani.

Tertius decimus tomus continet commentarium in Job : in primam quinquagenam Psalmorum, in Cantica canticorum, in Isaiam, in Hieremiam, et Threnos.

Quartus decimus tomus continet commentaria in Matthæum, et in Joannem.

Quintus decimus tomus continet auream catenam ex Patribus contextam in quatuor Evangelia.

Sextus decimus tomus continet Commentaria in omnes epistolas Sancti Pauli, et sermones de tempore, et de sanctis.

Septimus decimus tomus continet septuaginta tria opuscula, et scriptum secundum in quatuor libros sententiarum, ad Anibaldum Cardinalem:

Observatio prima in opera Sancti Thomæ.

Præter libros in editione Romana numeratos feruntur sub nomine Sancti Thomæ commentaria in Genesim, et in libros Machabæorum, et in septem epistolas canonicas. Sed commentarium in Genesim a Sancto Antonino tertia parte summæ historialis tit. xviii. cap. 10. rejicitur, ut spurium. Scribit quidem Antonius Senensis in bibliotheca ordinis Prædicatorum a Sancto Antonino rejici commentarium in Genesim, quod tunc exstabat : non illud, quod nuper inventum et editum est. Sed cum ego commentarium neutrum viderim, non possum de hac re ferre judicium. De commentario in libros Machabæorum Lutetiæ excuso, non habeo quod dicam, quia commentarium illud non vidi. Commentaria vero in epistolas canonicas videntur mihi erudita, et digna ingenio Sancti Thomæ, præsertim cum in iis cernatur stylus, et modus procedendi Sancti Thomæ, neque obstat, quod in editione Romana hoc opus non recensetur. Siquidem eo tempore hoc opus nusquam inveniebatur, et primum in lucem prodiiit Antwerpæ anno 1592.

Observatio secunda.

Ex opusculis, quæ Sancto Thomæ tribuntur, aliqua sunt, quæ non est certum esse germana ejus opera; quæ quia in editione Romana notata sunt diversitate characteris, de illis nihil dicam. In aliis unum est, quod inscribitur de regimine Principum ad regem Cypri : quod mihi multis de causis suspectum semper fuit, primum quia lib. iii. cap. 20. scribit auctor hujus operis suo tempore accidisse, ut Adolphus imperator Rodolpho et Albertus Adolpho succederet. Et Sanctus Thomas obiit anno 1274. Adolphus autem Rodolpho successit anno 1292. et Albertus Adolpho anno 1299. Posset quidem fieri, ut ista verba ex margine annotata ab aliquo posteriore in textum irrepserint : sed oratio continuata non videtur admittere istam responsionem. Deinde lib. iii. cap. 40. non semel vocat iste auctor summum Pontificem Christi successorem, quod improprie dictum esse nemo nescit, qui Christum Pontificem æternum esse novit, cui nemo succedit, sed omnes ministrant : at Sanctus Thomas iam improprie loqui non solet. Præterea iste auctor stylum habet a stylo Sancti Thomæ valde diversum : hic enim presse et breviter scribit, et multa paucis complectitur ; ille contra verbis abundat, et pauca multis explicat. Adde, quod hic auctor non pauca levia profert, de nominibus magistratum lib. iii. cap. 22. et lib. iv. cap. 26., quæ a Sancto Thomæ nunquam excidissent, quæ causæ fortasse fuerunt, ut in editione Lovaniensi anni 1562. libri isti de regimine principum inter opuscula Sancti Thomæ adscripta non inveniantur. Adde ultimo, cum Sanctus Thomas scriperit septem libros de eruditione principum, plane utilissimos, qui habentur inter opuscula Romæ edita, non videbatur necessarium, ut scriberet etiam de regimine principum.

Observatio tertia.

Mirum est valde, quod magna pars primæ secundæ, et secundæ secundæ inveniantur iisdem verbis in primo, et tertio libro speculi moralis Vincentii Bellovacensis, et quidem non videtur Vincentius potuisse speculum suum morale conficere ex doctrina et verbis Sancti Thomæ, cum ipse obiit anno Domini 1256. ut testatur Antonius Senensis ex Vasæo, in bibliotheca Patrum

Prædicatorum : et Sanctus Thomas obiit anno Domini 1274, et in extrema ætate summam theologiæ confecerit. Sed neque est ullo modo credibile Sanctum Thomam summæ suæ partem secundam, eamque nobilissimam, ex alio scriptore hausisse. In his angustiis nihil mihi occurrit, nisi speculum illud morale fortasse non esse Vincerii Bellovacensis, sed alicujus auctoris posterioris, qui fortasse Vincentius etiam diceretur, quique secundam partem Sancti Thomæ in compendium redigere voluerit. Id quod videtur posse confirmari ex eo quod speculum morale gravius multo esse videtur, quam sint speculum doctrinale, naturale, et historische, quæ tria sino ullo dubio sunt Vincentii Bellovacensis.

De sancto Bonaventura. 1265.

Sanctus Bonaventura natione Italus, patria Balneoregiensis, ordinis Sancti Francisci Minister Generalis, ac postea Albanensis Episcopus, et Cardinalis a Gregorio decimo creatus, non in feris Pentecostes, et in Lugdunensi Concilio, ut multi scribunt, sed ante Concilium, et forte in quatuor temporibus Decembris anni 1273. Nam in ipso Concilio Lugdunensi, quod Romæ nuper est editum, invenitur Sanctus Bonaventura Cardinalis residere cum cæteris in prima sessione, prima autem sessio celebrata est anno 1274., die 7. Maii, triduo ante Ascensionis festum. Vir fuit sanctissimus, et doctissimus, et multa scripsit, quæ Romæ edita sunt jussu Sixti V. Pontificis in octo tomos distributa.

Primo tomo continentur, principium sacræ Scripturæ, expositio in Hexameron, id est, sermones viginti tres in diversa loca Hexameron ex ore dicentis ab auditoribus excerpta. Expositio item in Psalterium, in Ecclesiastem, in Sapientiam, in Lamentationes Hieremiæ Prophetæ.

Secundo tomo continentur, expositio in caput sextum Matthæi, expositio in Evangelium Sancti Lucae, postilla in Evangelium sancti Joannis, et collationes in eundem.

Tertio tomo continentur, sermones de tempore, et de sanctis.

Quarto tomo continentur, commentaria in primum et secundum librum Magistri Sententiarum.

Quinto tomo continentur, commentaria in tertium, et quartum librum sententiarum.

Sexto tomo continentur prima et secunda pars opusculorum; videlicet prima pars quæ est:

De reductione artium ad theologiam,
Breviloquium.
Gentiloquium.
Pharetra.
Declaratio terminorum theologiae.
Principium compendiosum in libros Sententiarum.
Quatuor libri Sententiarum carmine digesti.
De quatuor virtutibus cardinalibus.
De septem donis Spiritus sancti.
De tribus ternariis peccatorum.
De resurrectione a peccata ad gratiam.
Diæta salutis.
De Ecclesiastica hierarchia.

Secunda pars:

Soliloquium.
De meditatione vitæ Domini nostri Jesu Christi.
Libellus meditationum.
De septem gradibus contemplationis.
De quinque festivitatis pueri Jesus.
Officium de Passione Dominica.
De Sancta Cruce laudatio.
Lignum vitæ.
Speculum de laudibus B. Mariæ.
De corona Beatæ Mariæ.
De compassione ejusdem.
Philomela passioni Domini aptata per septem horas.
De septem verbis Domini in cruce.
Psalterium B. Mariæ majus.
Psalterium ejusdem minus.
In salutationem Angelicam.
In Salve Regina.

In septimo tomo continetur pars tertia opusculorum, quæ est:

De institutione vitæ Christianæ.
De regimine animæ.
Speculum animi.
De decem præceptis.
De gradibus virtutum.
Itinerarium mentis in Deum.
De septem itineribus æternitatis.
Stimulus divini amoris.
Parvum bonum, siye incendium amoris.
Amatorium.
Exercitiorum spiritualium libellus.

Fascicularius.
Viginti quinque memorialia.
Confessionale.
De ratione confitendi.
De puritate conscientie.
De preparatione Sacerdotis ad Missam.
Expositio Missæ.
De sex alis Cherubim.
De sex alis Seraphim.

Octavo tomo continetur pars quarta opusculorum, quæ est,

De triplici statu religiosorum.
Speculum disciplinæ propter novitios.
Viginti passus novitiorum.
In regulam novitiorum.
De processu religionis.
De contemptu sæculi.
De reformatione mentis.
Alphabetum parvum boni Monachi.
De perfectione vitæ ad sorores.
Declaratio regulæ Minorum.
Quæstiones circa eandem regulam.
Quare fratres Minores prædicent, etc.
De paupertate Christi.
Quod Christus et Apostoli nudis pedibus incedebant.
Apologia Evangelicæ paupertatis.
Contra calumniatorem regulæ Franciscanæ.
Apologeticus in eos qui ordini Minorum adversantur.
De non frequentandis quæstionibus.
Collationum libellus ad fratres.
De reformandis fratribus, ad ministros Provinciales.
Appendix continet compendium theologiae.
De essentia, invisibilitate, et immensitate Dei.
De mystica theologia.

Obiit vir S. Deo et hominibus amabilis valde, anno Dom. 1274. mense Julio, die quinta decima, quæ erat Dominica, sub auroram, in Concilio Lugdunensi, ut in ipso Concilio legitur.

De Petro Tarantasiensi. 1265.

Petrus Tarantasiensis ordinis S. Dominici Cardinalis Hortiensis a Gregorio X. Pontifice cum S. Bonaventura creatus, ipsi Gregorio succedens, et Innocentius V. appellatus; quinto mense obiit, anno Dom. 1276.

Scriptis in quatuor libros Sententiarum: dicitur etiam scripsisse in Pentateuchum, in Psalmis, in Evangelium Lucae, et in epistolas S. Pauli; et denique compendium Theologie. Non defuerunt, qui plusquam centum propositiones ejus reprehenderent: sed jussu Joannis Vercellensis Magistri generalis Ordinis prædicatorum a S. Thoma defensus sunt, ut ex opusculo ejus perspicuum est.

De Henrico Sterone. 1265.

Henricus Stero Monachus Chronicam scripsit ab anno 1. Friderici I. usque ad Rodolphum Aspurgium, id est, ab anno Dom. 1152, usque ad annum 1273. vide Henricum Canisium tomo 1. antiquæ lectionis.

De Udalrico Argentinensi. 1280.

Udalricus de Argentina ordinis prædicatorum, et Alberti Magni auditor, scripsit in libros quatuor Magistri Sententiarum: et summam Theologie, ac librum de anima, claruit anno Dom. 1280.

De Ruperto de Russia. 1280.

Rupertus, sive Robertus de Russia, ordinis Minorum, claruit eodem tempore, et circa annum Dom. 1280. Scripsit commentaria in quatuor libros sententiarum: expositionem regulæ S. Francisci, et librum de anima.

De Gulielmo Durante. 1230.

Gulielmus Durantes, dictus Speculator, natione Vasco, Episcopus Mimatensis, jure consultus insignis, scripsit Speculum in tria volumina distinctum ad Cardinalem Othobonum, qui fuit postea Hadrianus Papa V. Scripsit etiam rationale divinarum officiorum libris octo, et repertorium juris, et commentaria in Canones Concilii Lugdunensis. Vivebat tempore Nicolai III Pontificis anno Dom. 1280.

De Guidone Archidiacono. 1283.

Guido Baius, Archidiaconus Bononiensis, scripsit commentarium in decretum Gratiani, quod Rosarium appellavit. Scripsit etiam in epistolas decretales: claruit anno 1283.

De Ægidio Romano. 1290.

Ægidius Romanus ex nobili familia Columensium. Ordinis S. Augustini prior generalis, ac postea Archiepiscopus Bituricensis, S. Thomæ auditor, et ejus doctrinæ defensor acerrimus, plurima scripsit tum philosophica, tum theologica; sed magna ex parte non exstant, nisi manuscripta in variis bibliothecis. Quæ exstant theologica impressa, hæc sunt:

In primum et secundum sententiarum commentaria.
In Hexamerum libri duo.
In Cantica canticorum lectiones novem decim.
In epistolam ad Romanos lectiones.
In cap. Firmiter, et in cap. Marthæ expositio.
In orationem Dominicam, et salutationem Angelicam explanatio.
Tractatus de corpore Christi, de distinctione articulo Fidei, et de arca Noe.
Theoremata de Sacramento altaris et de corpore Christi.
Tractatus de renuntiatione Papæ.
Libellus scriptus occasione clerici minus sufficienter ad Subdiaconum promoti.
Quomodo Reges possint bona regni Ecclesiis elargiri.
De regimine principum libri tres.
Quodlibeta.
Tractatus contra exemptos.
De divina influenza in beatos.
De laudibus divinæ sapientiæ.
De defectu malorum culpæ.
De prædestinatione, præscientia, paradiso, et inferno.
De peccato originali.
Castigatorium in corruptorium librorum Thomæ Aquinatis.
Exstat etiam manuscriptus liber, quem ego vidi, De potestate Ecclesiastica.
Ex philosophicis hæc habentur typis mandata:
In metaphysicam Aristotelis, expositio.
In ejusdem libros de anima.
In ejusdem libros de generatione.
In ejusdem libros priores analyticos.
In ejusdem libros rhetoricorum.
De materia celi.
De formatione corporis humani.
Super auctorem libri de causis.
De esse, et essentia.

De motu Angelorum.
De mensura Angelorum.
De cognitione Angelorum.
Sed hi tres postremi tractatus possunt inter opera theologica numerari. Floruit hic auctor circa annum Dom. 1290.

Observatio.

Opusculum in orationem Dominicam, et salutationem Angelicam, et tractatus de corpore Christi; non sunt omnino certa opera Egidii. Solet citari liber in quartum Sententiarum nomine Egidii, ut etiam liber de intellectu possibili contra Averroem et de gradibus formarum: sed utrum il libri existant, ignoro.

De Raymundo Lullo, 1290.

Raymundus Lullus ex insula Majorica, vixit tempore Philippi Pulchri Regis Francorum, circa annum Domini 1290. Scripsit lingua sua vulgari, multa opera, quorum aliqua versa sunt in linguam Latinam, ut ars magna, et parva. Hunc Raymundum Eimericus in directorio Inquisitorum, scribit accusatum fuisse ad Gregorium XI. Papam, vel potius accusata fuisse scripta ejus, quod continerent plusquam trecentos errores: et Bernardus de Lutzemburgo Raymundum hunc ponit in Catalogo Hæreticorum. Contra autem non desunt, qui eundem Raymundum colant, ut S. Martyrem, et vocent Doctorem illuminatum, et scripta ejus orthodoxa esse confirmant: de qua re editus est liber anno 1604. cum hac inscriptione: « Sententia definitiva in favorem Lullianæ doctrinæ juris ordine, et Apostolica auctoritate lata, et in veritatis triumphum, inque gloriose vindicationis memoriam, denuo impressa, et principalibus rescriptis munita. » Quid in hac controversia tenendum sit, nondum videtur esse definitum ab Apostolica Sede, cum tam directorium Eimerici, quam liber illi oppositus, publice, et sine prohibitione legatur.

De Richardo de media Villa, 1290.

Richardus de media Villa, natione Anglus Ordinis S. Francisci, scripsit in libros quatuor Sententiarum dilucida commentaria, in quibus S. Thomæ doctrinam imitari visus est.

Scripsit etiam in quatuor Evangelia, et in regulam Fratrum Minorum, et contra Petrum Joannem librum unum. Dicitur etiam scripsisse de Conceptione B. Virginis, et in epistolas S. Pauli, et de ordine judiciorum, quod an ita sit, non mihi constat.

De Henrico Gandaversi, 1290.

Henricus a Gandavo natione Belga Archidiaconus Tornacensis, vir doctissimus, scripsit egregium opus quodlibetorum. Item summam questionum ordinariorum. Item de Virginitate, et poenitentia. Denique etiam commentaria in libros physicorum, et metaphysicorum Aristotelis. Dicitur etiam scripsisse librum De viris illustribus. Obiit anno Domini 1293.

De Joanne Parisiensi, 1296.

Joannes Parisiensis, ordinis Prædicatorum, claruit circa annum 1296. Scripsit in quatuor libros Sententiarum, et, quodlibeta varia: sed præcipue de potestate regia, et Papali: et quoniam incidit in tempora turbulenta ob discordiam inter Bonifacium VIII. Pontificem, et Philippum Pulchrum Regem Gallorum, et ipse Parisiis agebat, et docebat, videtur propensior fuisse erga regem, quam erga Pontificem.

De Dino Mugelano, 1299.

Dinus Mugelanus scripsit in titulum de regulis juris in sexto, claruit tempore Bonifacii Papæ VIII. anno 1299.

SÆCULUM DECIMUM QUARTUM AB ANNO 1300. AD 1400.

De Joanne Duns Scoti.

Joannes Duns Scotus, natione Anglus, ordinis minorum, vir fuit acutissimo ingenio præditus, et cum docuisset primum Oxonii, deinde Parisiis, immatura morte diem extremum obiisse dicitur anno Domini 1308. Scripsit hæc.

Scriptum Oxoniense in quatuor libros Sententiarum.
Scriptum Parisiense in eosdem libros.
Librum quodlibetorum
Librum collationum Parisiensium.
Librum de primo principio rerum.

Librum theorematum.
Librum de cognitione Dei.
Tetragrammata quædam.
Sermones de tempore, et de sanctis.
Commentaria in Genesim, in Evangelia, et in Epistolas, valde obscura.

Item in philosophicis.

Scripsit quæstiones in Porphyrium, item in Aristotelis prædicamenta perihæmenias, priora, posteriora, Elenchos, de anima, metaphysica, et physica.

De Augustino Anconitano, 1301.

Augustinus Triumphus patria Anconitanus professione religiosus Sancti Augustini, vir pius, et doctus, floruit ad initium anni 1300. sed obiit anno 1328. cum esset annorum octoginta quinque, ut ex inscriptione sepulcri ipsius constat, quod habetur Neapoli in Ecclesia Fratrum Eremitarum Sancti Augustini. Scripsit egregiam summam de potestate Ecclesiæ, quæ exstat Romæ edita anno 1584. Scripsit etiam commentarium in Canticum Beatæ Virginis Mariæ, quod exstat Romæ excusum anno 1590. Scripsit plurima alia tum in sanctam Scripturam, tum in Magistrum Sententiarum, tum etiam in Aristotelem, et sermones, ac tractatus varios, qui exstare dicuntur in Bibliotheca Vaticana.

De Barlaamo, 1303.

Barlaamus Episcopus Hieracensis, vixit circa annum Dom. 1303. et scripsit Epistolas multas ad Græcos de unione cum Ecclesia Romana, quas edidit Henricus Canisius num. 6. antiquæ lectionis.

De Diffrido, 1303.

Siffridus Præbyter Mienensis eodem tempore scripsit epitomen historiarum libris duobus comprehensam ab anno Domini 458. usque ad annum Dom. 1307. Exstat hoc opus impressum cum aliis historicis Germaniæ.

De Nicephoro Callisto, 1305.

Nicephorus Callistus historicus Græcus, vixit tempore Andronici Senioris imperatoris, cui dedicavit historiam suam: proinde

vixit post annum Dom. 1300. Historia, quæ nunc exstat Nicephori Callisti, continetur libris octodecim, et incipit a nativitate Christi, ac desinit in annum ejusdem 623. Credibile autem est, multo plures ab eo libros scriptos fuisse, sed perisse.

Porro in historia hujus auctoris, ut Græci, et Schismatici, non mirum videri debet, si inveniatur errores proprii Græcorum, ut de processione Spiritus sancti a solo Patre, in ipsa præfatione. Magis mirum est, inveniri non paucos errores in rebus historicis, ut ex annalibus Card. Baronii constat.

De Eberardo, 1205.

Eberardus Archidiaconus Ratisponensis scripsit chronicum ab anno 1273. usque ad annum 1305. Vide Henricum Canisium primo tomo antiquæ lectionis.

De Petro Aureolo, 1317.

Petrus Aureolus ordinis Minorum, ex Provinciali Aquitania, Archiepiscopus Aquisgranensis, floruit anno Dom. 1317. et multa scripsisse dicitur, sed commentarium in primum librum sententiarum, idque solum Romæ impressum vidi, anno 1596.

Citantur multa ex Aureolo apud Joannem Capreolum, sed ea typis mandata non exstant.

De Antonio Andrea, 1317.

Antonius Andrea, natione Aragonius, Ord. Sancti Francisci, Scoti discipulus, scripsit in quatuor libros sententiarum: quod criptum editum est Venetiis anno 1578.

De Durando a Sancto Portiano, 1320.

Durandus a Sancto Portiano, natione Galus ordinis Prædicatorum, et Episcopus Meldensis, Theologus insignis, scripsit in quatuor libros Magistri sententiarum Commentaria satis dilucida, in quibus quamvis nonnulla scripserit, quæ a communi Doctorum sententia abhorrent, quædam etiam ab Ecclesia improbata sunt, ipse tamen in præfatione commentarii sui in Magistrum, disertis verbis asseruit ad Ecclesiam Catholicam Romanam pertinere judicium de doctrina, seque omnia sua scripta ejusdem Ecclesiæ censuræ submittere.

Scriptis etiam librum egregium de origine jurisdictionum. Floruit circa annum Dom. 1320.

De Herveo Natali. 1320.

Herveus Natalis Brito, ordinis Prædicatorum Magister generalis, et Durandi æqualis, ac Theologus doctissimus. Scripsit in Epistolas Sancti Pauli, quod opus habetur inter opera Sancti Anselmi, ut supra diximus.

Scripsit etiam in quatuor libros Magistri sententiarum.

Item scripsit tractatum de potestate Papæ. Alium de sacramentis.

Alium de Christi et Apostolorum paupertate.

Alium de utraque potestate Papali, et regali.

Alium de beatitudine.

Item scripsit quodlibeta. *

Item librum adversus Durandum, in iis, in quibus a Sancto Thoma dissentit :

Et eorsum librum de unitate formarum contra eundem.

Nec non libros aliquot contra Henricum a Gandavo.

Et multa alia philosophica scripsit,

De materia coeli,

De æternitate mundi,

De voluntate,

De secundis intentionibus.

Denique scripsit de Verbo.

De motu Angeli,

De relationibus.

Obiit anno Domini 1325.

De Francisco Mayrone 1320.

Franciscus Mayronis natione Scotus : professione Religiosus ordinis Sancti Francisci, Scoti discipulus, vixit tempore Joannis XXII Papæ, anno Dom. 1320.

Scripsit commentaria in libros quatuor Magistri sententiarum.

Item quodlibeta.

Formalitates.

De primo principio.

De expositione divinarum nominum.

Et de univocatione.

Quæ omnia simul edita sunt Venetiis anno 1520 et 1556.

Scripsit præterea Quadragesimale, et Sermones de sanctis.

Item de paupertate Christi, et Apostolorum.

* De virtutibus, et vitiis capitalibus.

De articulis fidei.

De Baptismo.

De humilitate.

De indulgentiis.

De corpore Christi.

De angelis.

De suffragiis defunctorum.

De penitentia.

De jejunio.

De ultimo judicio.

De septem donis Spiritus sancti.

Quæ omnia jam olim impressa fuerunt Basileæ.

De Gulielmo Ockam. 1320.

Gulielmus Ockam natione Anglus, ordinis Minorum, Scoti discipulus, et æqualis Francisci Mayronis, vir doctus, sed fautor Ludovici imperatoris quarti, nimis ardens ob quam causam in aliquos errores lapsus meruit, ut in indice librorum prohibitorum ejus nomen poneretur.

Scripsit in quatuor libros Magistri sententiarum.

Librum quodlibetorum.

De fautoribus hæreticorum.

De Sacramento altaris.

Compendium Theologiæ.

De actibus hierarchicis.

De ingressu scientiarum.

De paupertate Apostolorum

De potestate Pontificum, et imperatorum.

Opus nonaginta dierum, et dialogos, quæ duo opera cum aliis contra Joannem XXII. scripsit interdicta sunt in indice librorum prohibitorum.

De Monaldo. 1320.

Monaldus Damalta ordinis Minorum, et postea Archiepiscopus Beneventi, scripsit summam Juris canonici, quæ aurea dicitur, et impressa fuit Lugduni anno Dom. 1516.

Scripsit etiam quæstiones in quatuor libris sententiarum, et sermones. Obiit anno Dom. 1332. Martyrio coronatus apud Saracenos, ut testatur Antonius Possevinus in apparatu sacro, tomo secundo.

De Nicolao Lirano 1320.

Nicolaus Liranus ex Judaismo conversus ad fidem Christianam, et ordine Minorum assumpto, scripsit Commentarium, sive postillam in universa Biblia : quod opus notissimum est ; et recognitum impressum est Lugduni anno 1590.

Scripsit præterea librum de corpore Christi.

Sermones de tempore, et de sanctis.

Librum contra Judæos.

Commentaria in quatuor libros sententiarum.

Quæstiones veteris et novi Testamenti.

Tractatum de visione Dei.

Expositionem decem præceptorum.

Tractatum de idoneo ministrante, et suscipiente Sacramentum altaris. Obiisse dicitur anno Dom. 1359.

De Pelagio Alvaro. 1320.

Pelagius Alvarus, natione Hispanus, religiosus Ordinis Minorum, et Episcopus Sylvensis, vixit tempore Joannis XXII Pontificis defensor acerrimus fuit.

Scripsit insigne opus de planctu Ecclesiæ. Apologiam contra Gulielmum Ockam.

Speculum regum.

Et in libros Magistri sententiarum.

De Petro Bertrando. 1320.

Petrus Bertrandus Episcopus Edvensis, postea Cardinalis, vir doctissimus, disputavit de libertate Ecclesiæ contra Petrum de Cugnet, coram Philippo rege Francorum, anno 1329, et ea disputatio habetur tomo iv. bibliothecæ SS. Patrum. Scripsit etiam librum de origine et usu Jurisdictionum, sive de spirituali et temporalis Potestate. Obiit anno 1348, 14. Junii.

De Nicephoro Gregora. 1330.

Nicephorus Gregoras, historicus Græcus, vivebat anno Domini 1344. ut ex fine operis illius intelligi potest.

Scripsit libros undecim de rebus imperii orientalis ab eo tempore quo imperium orientale devenit in potestatem Latinorum, et perduxit historiam usque ad obitum Andronici junioris, id est, ab anno Dom. 1200. usque ad annum 1344.

De Petro Paludano. 1330.

Petrus Paludanus natione Burgundus Ord. Sancti Dominici, Patriarcha Hierosolymitanus, vir pius, et doctus, clarissime dicitur anno Dom. 1330.; tametsi alii eum posteriori rem faciant, sed nulli eum collocant ante annum Dom. 1400.

Scripsit in quatuor libros Magistri sententiarum, sed non exstant, quod sciam, Commentaria ejus, nisi in tertium et quartum librum.

Scripsit etiam tractatum egregium de causa immediata Ecclesiasticæ potestatis.

Scripsit quoque sermones de tempore, qui editi sunt Antverpiæ anno 1572. multa alia scripsisse fertur, quæ non exstant typis excusa.

De Joanne Villano 1330.

Joannes Villanus historicus Florentinus, vixit tempore Joannis XXII Pontificis, et successorum ejus Benedicti XII. et Clementis VI. et obiit anno 1348.

Scripsit historiam universalem temporis sui satis accurate, quamvis etiam leviter atigerit priora tempora ab erectione turris Babylonie, usque ad sua tempora.

Scripsit autem idiomate Italico, et totam historiam libris duodecim comprehensam perduxit ad annum Dom. 1348.

Quamvis autem propositum ejus fuerit scribere historiam civitatis Florentiæ : tamen multa commemorat utilia de rebus Ecclesiasticis, quæ ab aliis minus fideliter narrata fuisse inveniuntur.

De Guidone Carmelita. 1330.

Guido natione Catalanus, Prior generalis Ordinis Carmelitani, ac postea Episcopus Majoricensis, scripsit ingens volumen de omnibus hæresibus : quod exstat impressum Parisiis. Multa alia scripsisse fertur, quæ ad manus meas non pervenerunt. Claruit anno 1330.

De Astesano Astensi. 1330.

Astesanus Astensis scripsit summam casuum conscientie libris octo, quæ typis, mandata fuit Venetiis. Vivebat anno Dom. 1330.

De Adamo Goddam. 1330.

Adamus Goddamus, Anglus, scripsit Commentaria in quatuor libros sententiarum, quæ edita fuerunt Parisiis anno 1512. Vivebat auctor anno 1330.

De Landulpho Carthusiano. 1330.

Landulphus, sive Ludolphus natione Saxo, professione Carthusianus, vir valde pius, scripsit historiam vitæ Domini nostri Jesu Christi ex Evangelii depromptam. Scripsit etiam Commentaria in Psalmos, juxta sensum præcipue spirituales, claruit circa annum Dom. 1330.

De Lupoldo Bambergensi. 1330.

Lupoldus Bambergensis, vir eruditus, æqualis Landulphi Carthusiani, scripsit librum de juribus imperii, in quo multa admiscet ad historiam Ecclesiasticam utilia.

De Joanne Andrea. 1330.

Joannes Andreas Bononiensis Jureconsultus doctissimus floruit tempore Joannis XXII. Papæ, sed obiit anno 1348. Scripsit in quinque libros decretalium, quod opus Novellas appellavit. Scripsit etiam glossas in sextum, et Clementinas, addidit quoque ad speculum Gulielmi Durantis.

De Bartholomæo Pisano. 1335.

Bartholomæus Pisanus ordinis Prædicatorum edidit summam, quæ dicitur Pisanel-la, quam imitatus est Angelus de Clavasio.

De Joanne Calderino 1340.

Joannes Calderinus Bononiensis filius adoptivus Joannis Andree, scripsit in libros Decretalium. Item consilia, et decisiones.

De Joanne de Baccone. 1340.

Joannes de Baccone Anglus, et Ordinis Carmelitarum, Prior Provincialis, Theologus, et Philosophus doctissimus, floruit tempore Clementis VI. Pontificis, et obiisse dicitur anno 1346. Scripsit commentaria in quatuor Magistri sententiarum; compendium legis Christi; et quodlibeta, quæ typis

excusa exstant. Alia permulta scripsisse dicitur, quæ non vidi.

De Alberico. 1341.

Albericus Roxiatus Bergomensis, scripsit in sextum decretalium.

De Simone de Cassia. 1340.

Simon de Cassia, natione Hænicus, religiosus Ordinis sancti Augustini, admodum pius, vixit eodem tempore quo Joannes de Baccone et obiit Florentiæ anno Domini 1348.

Scripsit libros quindecim de rebus gestis Domini salvatoris.

Scripsit etiam librum de speculo Crucis. Librum epistolarum ad diversos.

Scripsit quoque lingua Italica libros duos de vita Christiana, et expositionem symboli Apostolici.

De Henrico Susone.

Henricus Suso natione Germanus, ordinis Sancti Dominici, vir tuit piissimus, et devotissimus.

Scripsit horologium sapientiæ, Librum de novem rupibus.

Meditationes de Passione Domini, et alia. Vivebat anno 1340.

De Roberto Holkoth. 1349.

Robertus Holkoth, natione Anglus, professione Dominicanus, scripsit in librum Sapientiæ lectiones 213.

Item lecturam in Cantica canticorum : et in septem priora capita Ecclesiastici.

Scripsit etiam commentaria in quatuor libros Magistri sententiarum, et alia quædam. Floruit circa annum Dom. 1349.

De Thoma Argentinensi. 1350.

Thomas de Argentina, natione Germanus, ordinis Sancti Augustini Prior generalis, vixit tempore Clementis VI. et obiit Viennæ anno 1357.

Scripsit commentaria in Magistri Sententiarum libros.

Scripsit etiam questionum o sacris Scripturis solutiones.

Sermones, et Epistolas, et librum meditationum.

De Nicolao Cabasila. 1350.

Nicolaus Cabasila Græcus, vixit tempore J. Cantacuzeni imperatoris, vel potius tyranni. Fuit vir valde doctus, et Archiepiscopus Thessalonicensis, sed schismaticus. Scripsit tomos sex de vita in Christo, qui Latine impressi sunt Ingostadii. Exstant etiam libri de tribus Sacramentis, Baptismo, Uctione, et Eucharistia, impressi ibidem. Exstat explicatio Liturgiæ apud Bignæum in Bibliotheca Patrum tomo vi. edit. 2. ex qua caput. 29 et 30. omnino expungenda essent, vel cautissime legenda. Denique præter alia multa, scripsit de processione Spiritus sancti contra Latinos, ubi se hostem Ecclesiæ aperte demonstrat. Sed hunc librum impressum non vidi.

De Gregorio Ariminensi. 1350.

Gregorius Ariminensis, æqualis, fuit Thomæ Augustiniensis, et ejusdem Ordinis S. Augustini Prior generalis.

Scripsit Commentarium in primum et secundum librum Magistri sententiarum.

Scripsit etiam in Epistolas S. Pauli, et in epistolam S. Jacobi.

De Richardo Armachano. 1350.

Richardus Radulphus, Archiepiscopus Armachanus, vixit tempore Innocentii VI Pontificis, et obiit anno 1359.

Scripsit libros novem decem adversus errores Armenorum.

observatio.

Hic auctor, caute valde legendus est, præsertim libro x. contra Armenos cap. 4. et cap. 23. et 24. et lib. xi. cap. 4. et sermone primo, et 4. in quibus locis multos errores habet de potestate Presbyterorum, de paupertate Christi, et de statu religiosorum Mendicantium : consulat lector Thomam Valdensem, qui errores Armachani, et Jo. Wiclefi, qui ab Armachano aliqua accepit, diligenter refutat : consulat etiam, si placet, quæ nos scripsimus lib. de Monachis cap. 45 et 46.

De Francisco Petrarcha. 1350.

Franciscus Petrarcha, patria Florentinus, Archidiaconus Parmensis, et Canonicus Patavinus, usit aliquando elegantissimus versibus Italicis, amores suos erga Lauram, seu veros, seu confictos, ut haberet materiam exercendi Musæ; sed penitentia ductus, et tempus in cantuiculis illis consumptum deflevit, et in solitudine positus vitam Christiano et pio homine dignam egit, et multa opera gravia atque utilia scripsit, ac tandem pie sancteque obiit anno Dom. 1374. ætatis suæ 70.

Ejus opera quatuor tomis continentur.

In primo tomo hæc habentur :

De remediis utriusque fortunæ, lib.	2
De vita solitaria,	2
De otio Religiosorum,	2
De vera sapientia, dialogi	2
De contemptu mundi, dialogi	3
Septem psalmi penitentiales ad imitationem Davidis.	
De rep. optime administranda, lib.	1
De officio et virtutibus imperatoris, lib.	1
Rerum memorabilium, lib.	4
Epitome vitarum virorum illustrium.	
De pacificanda Italia exhortatio.	
Ad veteres Rom. reip. defensores oratio	
De libertate capessenda hortatoria oratio ad Nicolaum Laurentium.	
De obedientia, et fide uxoria.	
De avaritia vitanda.	
Itinerarium Syriacum.	

In tomo secundo hæc sunt :

Epistolarum familiarium, lib.	8
Epistolarum ad quosdam ex veteribus illustriores,	1
Epistolarum sine titulo,	1
Epistolarum de rebus senilibus,	16
Epistolarum variarum,	1
De sui ipsius, et multorum ignorantia,	1
Galli anonymi in Petraracham invectiva.	
Apologia Petrarchæ contra Gallum.	
In medicum quemdam invectivarum, lib.	4

In tertio tomo sunt :

Epistolæ octo de Laurea sumenda.	
Privilegium receptæ Laureæ.	